

УДК 687.13

АНАЛІЗ ОСНОВИХ КОНЦЕПЦІЙ У ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННІ ШКІЛЬНОГО ФОРМЕНОГО ОДЯГУ

Ас. А.М. Векліч

Наукові керівники: доц. О.С. Васильєва, доц. І.В. Васильєва
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Проаналізувати, систематизувати та сформулювати основні концепції дизайн-проектних рішень шкільного форменого одягу різних країн світу. Для вирішення цього завдання досліджено різновиди зразків шкільного форменого одягу різних країн світу та навчальних закладів різної форми власності та спрямування навчання.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є дизайн-проекування форменого шкільного одягу. Предметом дослідження є сучасний формений одяг для школярів різних країнах світу.

Методи та засоби дослідження. Використано такі методи як літературно-аналітичний, візуально-аналітичний, що базувався на статистичному зборі інформації, та метод системно-структурного аналізу для дослідження зразків шкільного форменого одягу різних країн світу та навчальних закладів різної форми власності та спрямування навчання.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наукова новизна полягає у виокремленні, структуруванні та формулюванні основних аспектів дизайн-проектних рішень шкільного форменого одягу різних країн світу. В ході роботи надано характеристику основних ідей, смислових напрямів, цілей, завдань і засобів проектування шкільного форменого одягу.

Результати дослідження. Як відомо, творча концепція – це основна ідея, смисловий напрям цілей, завдань і засобів проектування одягу. Концепції, що існують у дизайні одягу, знаходяться в руслі основних проблем сучасності і пов'язані із загальними тенденціями у світі, такими як: глобалізація; загроза екологічної катастрофи; стрімкий розвиток техніки; плюралізм у вираженні думок та поглядів; соціальні та економічні проблеми тощо.

Шкільна форма, як один із видів форменого одягу, відома давно. Одним з найстаріших її зразків є форма учнів школи при госпіталі Христа в Суссексі (Англія), що датується 1552 роком. Аналіз використання форменого одягу в різних країнах показав, що Великобританія і сьогодні залишається найбільшою європейською країною, в якій він існує. У багатьох її колишніх колоніях форма не була скасована і після отримання незалежності та є престижною, наприклад в Індії, Ірландії, Австралії, Сінгапурі тощо. Формений одяг з моменту появи повинен був здійснювати додатковий дисциплінарний вплив на учнів, привчаючи дітей до того, що вони знаходяться в особливому соціальному просторі, де діють свої правила і порядки. В країнах з різною політичною системою шкільна форма може мати прямо протилежні функції: або підкреслювати елітарність учнів, або, навпаки, урівнювати дітей з сімей з різним достатком. За два століття існування шкільного форменого одягу на території сучасної України він по чергово виконував обидві функції.

У світлі загострення проблеми насильства серед дітей та булінгу в школах багато спеціалістів побачили у запровадженні обов'язкової шкільної форми можливість покращити ситуацію. Частина західноєвропейських країн теж почала розглядати це питання на державному рівні. Було проведено десятки досліджень про позитивний і негативний вплив шкільної форми на дітей, на їх свободу та розвиток особистості. Щоб проаналізувати основні концепції дизайн-проекування та визначити найбільш актуальні з них було розглянуто шкільний формений одяг в країнах Європи, Північної та Південної Америки, Австралії, Азії та частково Африки. Ознайомлення зі світовим досвідом вирішення питань про використання шкільного форменого одягу і його види, дало можливість виділити кілька груп країн: 1. Країни, в яких введена форма або вимоги її носити зустрічаються досить часто. Це Великобританія та її колишні колонії. Форма зберігається як елемент консерватизму. Вибір дизайну форми є справою конкретного навчального закладу. Форма з емблемою школи вказує на її престижність. 2. Країни, в яких відсутні вимоги щодо форменого шкільного

**Сучасні матеріали і технології виробництва виробів
широкого вжитку та спеціального призначення**
Ергономіка і проектування одягу

одягу як з боку держави, так і з боку навчальних закладів. Це Німеччина, Франція, Фінляндія, Швейцарія. 3. Країни, в яких в державних школах існують правила носіння одягу, а в приватних може впроваджуватися форма за рішенням органів шкільного самоврядування (США і Канада). 4. Країни, в яких шкільна форма введена в особливо престижних школах як щоденний одяг або одяг для певних заходів. Так у приватних школах США майбутні фінансисти повинні носити костюм класичного стилю, але без встановленого конкретного зразка, а у престижних школах Швеції зустрічаються вимоги в певний день тижня приходити на загальні заходи в одязі певного зразка. 5. Країни, в яких вимоги носити шкільну форму залишаються державними або інтерпретуються як такі. Це Куба (шкільна форма обов'язкова) та більшість пострадянських країн, в яких збереглися більш-менш жорсткі вимоги носити форму.

На основі проведених досліджень визначено такі основні концепції дизайн-проектних рішень шкільного форменого одягу:

- підкреслення престижності та «статусності» конкретного навчального закладу (Англія, Канада, Австралія);
- зрівняння дітей з сімей з різним достатком шляхом введення єдиної для всіх шкільної форми;
- забезпечення дітей відносно якісним та екологічно безпечним одягом в бідних країнах третього світу (багато країн Африки);
- підкреслення етнічних традицій шляхом введення в шкільний формений одяг елементів національного костюму певної країни або регіону (використання тюбетейок та національної вишивки в одязі школярів в Туркменістані);
- використання національного костюму в якості шкільного форменого одягу (формений одяг для дівчат у В'єтнамі, шкільний одяг в Бутані);
- підкреслення релігійних традицій шляхом введення в шкільний формений одяг певних елементів (туніка та хіджаб у форменому одязі дівчаток у Малайзії);
- використання улюблених символів та образів в дизайні форменого шкільного одягу (матроський костюмчик або одяг з популярних анімаційних фільмів в Японії);
- використання спеціального одягу для захисту та прикриття власного індивідуального одягу учнів (в Аргентині школярі поверх власного одягу одягають довгий білий схожий на медичний халат, а в Італії учні початкових класів на звичайний одяг накидають яскравий бавовняний халат – «grembiule»);
- підкреслення форменим шкільним одягом основних пріоритетів, що сповідують учні та педагогічний колектив того чи іншого навчального закладу (в деяких школах Англії використовують форму з переробленої сировини, що привчає дітей до гуманного ставлення до природи);
- єдиний корпоративний одяг для всіх учнів, вчителів та співробітників навчального закладу.

Висновки. Результатом роботи є систематизація та формулювання основних концепцій дизайн-проектних рішень шкільного форменого одягу на основі досліджень зразків з різних країн світу. Визначено, що найбільш престижною шкільна форма серед економічно розвинених країн є в Англії та Японії. Тому найбільшу увагу в подальшій роботі по створенню актуальних зразків форменого шкільного одягу треба звернути на досвід та концептуальні ідеї саме цих країн.

Ключові слова: шкільний формений одяг, концепції, дизайн-проекування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдук Л.М., Васильєва І.В. Сучасні технології моделювання і художнього оздоблення одягу. Навчальний посібник. К.: КНУТД, 2008. 142с.
2. Розробка колекцій одягу: Навчальний посібник. / А.М. Малинська, К.Л. Пашкевич, М.Р. Смирнова, О.В. Колосніченко. К.: ПП «НВЦ Профі», 2018. 140 с.